

Unitárius Jövendő

Egyháztársadalmi, hitéleti és missziói célokat szolgáló lap.

Felelős szerkesztő: KOVÁCS LAJOS brassói lelkész-esperes.

Megjelenik minden hónapban. Előfizetési ára Romániában évi 100 lej. Magyarországon évi 5 Pengő. Más országokban ennek megfelelő összeg.

Csendes óra.

Annak a hatása alatt állunk, amit látunk, halunk és érezünk. Gondolataink és vágyaink abból a nagy raktárból indulnak ki és táplálkoznak, amelyet a lelkünk mélyén tapasztalatainkkal, tudásunkkal, fájdalomainkkal, és reményeinkkel, hitvilágunkkal és abból származó türelmünkkel lálhatatlanul, de állandóan gazdagítunk. Igen természetes tehát, hogy vágyaink ébredésében és hitünk biztatásaiban, nehézségeink hordozásában és reménységünk megújító erejében, szavainkban és cselekedeteinkben azoknak az érzéseknek és gondolatoknak adunk kifejezést, amelyek lelkünket nagyobb mértékben foglalkoztatják.

Elgondolkozom az emberi lélek felett. Minél többet foglalkozom vele, annál csodálatosabbnak tűnik fel. Érzem, hogy utolérhetetlenül drága adománya az örökkévaló Istennek. Kincseiből folyton osztogat s mégsem apad. Minél többet juttat másnak, annál gazdagabb lesz önmagában. Betölti meg nem mérhető erejével az ember egész lényét s uralma alatt tartja akaratát, céljait, törekvéseit. Mélysége megfoghatatlan, szárnyaló ereje végtelen, hatalma kiszámíthatatlan, gazdagsága kiapadhatatlan, fénye a sötétben is biztosan világít, vezére és éltetője minden életnek. Jót hoz elő a rosszból, öröme fordítja a szenvedéseket, erőt ad a gyöngeségekben. Az akaratot a tehetetlenség érzéséből kiemeli, munkás erővé teszi, megtartó hatalommá növeli. Megérteti, hogy amikor az Ur megpróbál, akkor is szeret. Isten minden helyzetben gondol az ő gyermekeire.

Hiszek Istenben és megtartó erejében, hiszek az önmagából nekem is juttatott csodálatos adományban: a Lélek megújító, vezető, irányító, megfoghatatlan hatalmában.

— kl. —

Őszinteség. „Mély, nagy, valódi őszinteség a legelső jellemvonása a bármely irányban hősiességet tanúsító embernek.”

Carlye: Hősökről. 58. 1.

Az iskolai esztendő kezdetén.

Hiszek, és azért szólok.

A hit erejét, a lélek munkáját talán sohasem lehet jobban megfigyelni, mint az iskolai esztendő kezdetén.

A hitvallásos iskola áll lelki szemeim előtt, amely az unitárius szellemet árasztja és meggyökereztetni már a gyermeki szivben, ápolja a fölértesített egyházszertetet, neveli a hitbuzgóságot és áldozatkészséget, hogy majd, amikor a gyermekből férfi lesz, édesapa és édesanya, az egyház és a hitvilág bennök szilárd alapra támaszkodhassék. Fáj lalom, hogy az én egyházközségem a körülmények alakulása miatt nem juthatott odáig, hogy a felekezeti iskola engedélyezett ajtóját a gyermekserg előtt megnyithatta volna, pedig annak már éppen a tövében volt. Minden iskola a művelődés szolgálatában áll, de a hitvallásos iskola fontossága elvitathatatlan, mert az az egyházas szellemet is munkálja, a vallásos életet is miveli. Mindenik egyházközségnek saját iskolája kellene, hogy legyen, s ha nincs, annak megteremtéséhez haladéktalanul hozzá kellene fogni. A felekezeti iskola mindenütt több, mint a kulturház.

Ha magam állomáshelyemen most még nem állhatok szolgálatában a hitvallásos iskolának, élénken s bizonyos megnyugvás érzetével figyelem a meglévő hitvallásos iskolák szeptemberi életét. Ahol hónapokon át némaság volt, ott most szertelen mozgás, élénkség, zaj és lárma veri fel a csendet. Ahol kihalt volt a világ, ott megújult életnek a jelei tűnedeznek elé, hogy nemsokára a fejlődésre hivatott, többről-többré vágyó gyermeki lélek szárnybontogatásának nyissanak utat. A gyermekseregtől vagy éppen már komolyabb számba menő ifjúságtól benépesített iskolák falai a gyermek és ifjui lélek pajzán kedvteléseit, vidám kacagását, ártatlan játékainak a zaját, az életnehézségektől még tartósan meg nem zavart gondtalan örömét viszhangozzák. A csaknem az egész világot betöltő borzalmas világháború még nem sebezte meg őket. Gyermekhittel és ifjui reménységgel mennek az iskolába. . .

Szép és fölemelő látvány az, mikor a közelből és távolból, avagy csak egy helyről is összeverődött ifjuság, kisebbek és nagyobbak, fiúk és leányok az iskola udvarán gyülekeznek és rendben a templomba vonulnak, hogy munkájuknak a kezdetén az imádság áhitatával hallgassák és szívükbe zárják a prófétai biztatást: „Akik biznak az Urban-nagy hiedelemmel, azoknak erejük megújul. . .“ S aztán hittel, megerősödött akarattal vallásos himnuszt énekeljenek, melynek a hatása kíséri a tanulás útján. Máskor talán szokásból, az előírás rideg megtartásával zenget, a templomi ének; ma a szívünkbe markol, egész lényünkben megráz és kötelességeinkre figyelmeztet. Hatása alatt érzelmek gyülekeznek és tombolnak bennünk; szöveg és dallam többet fejeznek ki, mint-hogy azt szavakba lehetne foglalni. Szemeink pillanatokra bús andalgással néznek az ifjuságra, majd a megerősödött hit biztató tekintetével fordulnak feléjük, a jövő nemzedéke felé s mi, a mai idők megtépett lelkű emberei szótlán érzéssel teszünk valamást önmagunkban: Hiszek, Uram, hiszek a bennök elrejtett jobb jövőben!

Hiszek, és azért szólok.

Ott vannak a szülők gyermekeikkel együtt az Isten Házában. Sokan könnyes szemmel, csaknem mindenik néma aggodalommal nézik az elindulást, amint a templomból átmennek a hitvallásos iskolába, majd kérő szóval és sok biztatással beszélnek hozzájuk, amint szabadok lesznek. Oh a szülő tudja, ha nem mondja is, de érzi, hogyha a világhelyzet nem javul, gyermekének is az útja a kétség és aggodalom töviseivel van kirakva s a jövő bizonytalanságát már előre könnyekkel öntözi. De a küzdelmet érte, a gyermekért, a benne elrejtett jövőért kitartóan, önfeláldozólag továbbfolytatja. A csüggedést messzeüzeni próbálja magától, erőt gyűjt, bizik és szeret. Feltárva látja maga előtt a történelem könyvét. Onnan olvassa megújuló hittel és erősödő reménységgel, hogy a mult annyi zivatara, nagy viharai között az elődöknek a lelkében nagy hit, őszinte egyházszeretet lakozott s az abból táplálkozó elfogyhatatlan reménység és elpusztíthatatlan erő tartotta meg az egyházat és iskolát. Mintha a multnak diadalmasan vívott hitvallásos küzdelme megannyi zászlót lengetne, melyekre nagy betűkkel van felírva a jézusi jelszó: „példát adtam nektek“. Ez a példaadás azt parancsolja, hogy álljatok erősen a hitben s haladjatok előre csüggedést nem ismeve és áldozatot nem sajnálva a kulturális munkában; mindig csak magasra törjete. Járatok elődeitek utmutatása szerint érzésben és gondolkodásban, tudományban és művészetben. A hit ereje, a tudás szomjuhozása, a vallásos érzés és egyházi érdek megbecsülése átsegít az előre nem látható nehézségeken s megvéd minden veszedelemmel szemben. Hadd éljen mindenki, akinek megvan arra a lehetősége, de követeljétek, hogy ti is élhessetek! Hadd fejlődjen minden, ami a haladást és boldogulást előmozdítja, de a saját fejlődésetek meg

ne akadjon soha, aminek hathatós mivelője a hitvallásos iskola! Ha a mult hagyományait megbecsüljétek és a jobb jövő reményeinek ápolásában el nem fáradtok, neyok és erősek lesztek, élni tudtok!

Hiszek a hitvallásos iskola megtartó erejében, a vallás elevenítő hatalmában, az áldozat és kitartás jutalmazásában!

Hiszek, és azért szólok.

Ezt a hitet ujtja meg és erősíti lelkemben az iskolai esztendő kezdetének a szemlélése. Látom, hogy az állam odaadó gondoskodása mellett a különböző egyházak erejüket megfeszítve őlelik keblükre a tanuló ifjuságot. A szülők nagy áldozatok árán benépesítik gyermekeikkel az elemi és magasabbfoku iskolákat, mert tudják, hogy „elvész a nép tudomány nélkül“. Összeomlott világok romjai között hit által nem egyszer született már ujja népünk szellemi és anyagi ereje s a megbomlott erkölcsi világrend mély szakadékaik között erkölcsünk tisztasága, igazságszeretetünk és jogtisztéletünk megújítónk lett. A hitvilág mesterséges és erőszakos pusztítása, templomok bezárása és lerombolása, az egyház és vallás ellen indított megsemmisítő törekvés egyházszeretetünket, vallásos érzésünket, istenfélelmünket, mély és őszinte hitünket nem bánthatta. Olykori idők beteges szelleme, a sors kiméletlen keze megfoszthat féltve őrzött javainktól, de a nagy és erős hit a pusztulás nyomán mindig új életet teremt. Az a tudat, hogy Isten, akiben örökké biztunk, velünk van s nehéz próbákou is átsegít, védelmünk és segítségünk minden időben.

Ilyenkor, az iskolai esztendő kezdetén akármerre nézek, a lélek nagyságát és építő erejét, az ember áldozatos munkáját látom mindenütt az ifjuságért, a jövő nemzedékért. Meghatva állok meg az iskolák kapujánál, a tantermek ajtóinál s az ifjuság mellett levett kalappal köszöntöm a nehéz munkára induló tanerőket, akik testi és lelki erőt áldoznak azért, hogy hitünk és reményünk legyen gyermekeinkben. Köszöntöm különösen hitvallásos iskoláink derék munkásait, akik megtartó erőket nevelnek az egyház és tisztult vallásos gondolkodás számára. Hiszek önzetlen munkájuk áldásos eredményében.

Hittem, és azért szólottam.

Kovács Lajos.

Általános Hitelbank R. T.
Braşov

fiókok:

TIMIŞOARA
ORADEA

A püspökválasztó zsinat lefolyása.

Közelebbi számunkban megemlékeztünk a jun. hó 29-én tartott püspökválasztó zsinat főbb mozzanatairól, amit az alábbi részletekkel egészítünk ki:

A zsinat iránt szokatlanul nagy volt az érdeklődés. Már az előző napon nagyon sokan érkeztek a zsinat székhelyére, olyanok is, akik a gyűlésnek nem voltak tagjai, férfiak és nők számosan. A felfokozott érdeklődés és tömeges megjelenés nagy és nehéz munkát adott a helybeli rendezőségnek.

Szombaton szűkebbkörű előzetes megbeszélés volt, melyen a püspökválasztással kapcsolatban kialakult két párt vezető emberei vettek részt. Egyesek között megállapodtak abban, hogy vasárnap reggel a zsinat megnyitása előtt a főtanácsosi tagok részvételével zártkörű előértekezletet tartanak, melyen mindenki kedve szerint kifejtheti álláspontját. Arra vonatkozólag is megállapodás történt, hogy bármelyik párt fog győzni, a másik a választás eredményét tiszteletben fogja tartani.

Szombaton este 9 órakor a Közművelődés Házának (Kulturpalota) nagytermében János Zsigmondnak, az első és unitárius vallásu erdélyi fejedelemnek 400-ik születése évfordulója alkalmából nagy közönség jelenlétében műsoros estély volt. János Zsigmondról P. Szentmártoni Kálmán tanár úr igazgató tartott magas színvonalon álló előadást. Bedő Emma ismert nevű énekesnő és Bede Emil recsenyédi lelkész külön-külön nagy hatás mellett énekszámot adtak elő. Izsák Domokos bencédi székelygazda-költő saját verseiből nagy tetszés mellett szavalt, valamint egy lelkésznevendék szavalatát is tetszéssel fogadta a közönség. A megnyitót Dr. Kiss Elek egyházi főjegyző, püspök helyettes, a bezárót Dr. Gálfalvy György marosköri f. ü. gondnok mondotta.

Vasárnap reggel korán kezdtek gyűlni a főtanácsosi tagok, hogy az előértekezleten résztvegyenek. Méhkas módjára zugott a hatalmas terem a nagyszámu tömegtől. Reggel 8 órakor kezdődött a zártkörű előértekezlet, melyen csak a főtanácsosi tagok vehettek részt. Elsőnek Benedek Gábor kőkösi lelkész szólalt fel, aki a lelkészi és tanítói fizetés rendezése ügyében emlékirat terjesztését sürgette a kormányhoz. A választás kérdésével kapcsolatban elsőnek Dr. Fikler János teol. dékán beszélt dr. Kiss Elek mellett nyugodt, tárgyilagos módon, bántó hang nélkül fejtve ki álláspontját. Beszéde minden oldalon megnyugvást keltett. Utána Simén Dániel teol. tanár már kevésbé szelid hangon közölte mondanivalóit. Volt még egy felszólalás a Dr. Kiss Elek pártjából, mellyel az értekezlet véget ért. A másik párthoz tartozók közül nem szólalt fel senki. A párt tagjai között ez volt az előzetes megállapodás.

A Zsinati Főtanács gyűlését fél 10 óra körül Dr. Elekes Domokos lemondásban levő fő-

gondnok nyitotta meg tartalmas, szép beszéddel. A gyűlés megalakulása és egyéb formaságok után eskütételek, bejelentések stb. következtek. Háromnegyed 11 órakor félbeszakították a gyűlést s a hatalmas tömeg a Közművelődés Házából az unitárius templomba vonult. A közönségnek a fele sem fért be. A künmaradt hallgatóság részére hangszóró volt felállítva. Az istentisztelet urvacsoraosztással volt összekötve, amint ilyenkor szokás és a törvény is előírja. Az ünnepi beszédet ifj. Máthé Lajos szent-ábrahámi lelkész mondotta Máté ev. V. 37 v. alapján: „... a ti beszédek legyen úgy-ugy, nem-nem” stb. Szépen és hangulatosan beszélt. Némelyek kissé pártizúnek érezték. Az urvacsorai ágendát Rostás Dénes kálnoki lelkész, a háromszéki egyházkör jegyzője, espereshelyettes mondotta, igen szép gondolatból indulva ki, tartalmasan. Voltak, akik a végét rövidebbre szabták volna.

Az istentiszteletnek 1 óra körül lett vége. A gyűlés kb. fél 2 órakor folytatódott. Nemsokára a püspökválasztásra került a sor. Nagy volt az izgalom. A Józan-pártiak a nagy többséget biztosra vették. A Kiss Elek párt is legalább 90 szavazatra számított. Az eredmény mindkét párton óriási meglepetést keltett. A leadott 186 szavazathól 120-at Józan Miklós kapott, Dr. Kiss Elek 64-et, Ferenc József 1-et, 1 szavazólap üres volt. Ilyen arányra talán senki se számított. Az eredmény kihirdetése után egyik oldalon határtalan volt az öröm és lelkesedés, a másik oldalon meglehetősen lehangoltság látszott. Egyesek arcán sápadtság ül, volt, aki könnyeit se tudta visszatartani, általában azonban el lehet mondani, hogy a kisebbségben maradt párt jelöltje és vezetői szépen, férfiasan viselkedtek.

A megválasztott püspök után háromtagu küldöttség ment. Józan Miklós falrengető taps közben lépett a terembe, letette az esküt s az elnöki üdvözlésre rövid, emelkedett hangú beszédet mondott, megköszönve a bizalmat.

A főgondnok választás már sokkal gyorsabban és simán ment, melyből — amint tudjuk — Dr. Geley József egyetemi tanár került ki győztesen. Az új főgondnok szintén tartalmas beszéddel köszönte meg a bizalmat s tett ígéretet az egyházért való munkálkodásra.

Nagyobb harc még az egyházi titkári állásért volt. Csifó Nagy Lászlónak kedvezett a szerencse, aki kiváló elődjétől nagy tudást, sok tapasztalatot és nem kis felelősséget igénylő fontos állást vesz át. A kolozsvári kollégium igazgatójává újból Gálfy Zsigmondot választották meg. A székelykereszturi főgimnázium vallásstanári állására csak Lőrinczy László kadácsi lelkész pályázott s így az elnök szavazás mellőzésével egyhangulag megválasztottnak jelentette ki.

A választások lezárásával kimerült a tárgyszorozat lényege. A gyűlés befejezése előtt Útő Lajos esperes megköszönte az elnökség és tagok munkáját, Bálint Ödön esperes, mint h. közügyigazgató imát mondott s Dr. Kiss Elek elnöklő főjegyző szavaival este 7 órakor a Zsinati Főtanács gyűlése végetért.

A gyűlés befejezése után a tagok és más érdeklődők a Közművelődési Ház tükörtermében bankettre gyűltek össze, melyen mintegy 400-an vettek részt. Az első [köszöntőt Józán Miklós püspök mondotta. Utána a Berde-serleggel kezében Dr. Fekete Sándor főorvos, a háromszéki egyházkör f. ü. gondnoka igen tartalmas és szép beszédben ujitotta fel a nagy alapítványozó emlékét és szellemét. Fel szólaltak még Dr. Elekes Domokos, Útő Lajos, Dr. Geley József, Benedek Gábor, Kővári Jakab, Zoltán Sándor, Ekárt Andor, Dr. György József stb. — Este 9 órakor az elsőtétítési rendelet miatt szét kellett oszolni a társaságnak. Ezzel a nagy nap munkája végetért.

Másnap az új Főpásztor nagyszámu kísérettel a püspöki székhelyre érkezett, ahol különböző üdvözlésekben volt része. Mire e sorok napvilágot látnak, talán már a püspöki beiktatás is megtörtént.

Ezekben tájékoztatjuk olvasóinkat a püspök-választó zsinat lefolyásáról, amely bizonyára a romániai unitáriusokat is nagy mértékben érdekli. Ne legyen feltűnő a szives olvasónak, ha tájékoztatásunk nem elég részletes, vagy esetleg hiányos. Szóbeli elmondás után tetjük papírra. (—)

Szervét Mihály élete és halála.

(Folytatás és vége).

Az ítéletet még aznap meghozták, Szervét előtt azonnal kihirdették és azt is tudtára adták, hogy másnap megégetik. Minél váratlanabb volt reá nézve a kegyetlen ítélet, (mert az életben maradáshoz mind neki, mind titkos barátainak szüntelenül reménysége volt), annál nagyobb rémületet és szivbeli megindulást okozott. Az ítélet hatása alatt Szervét eleinte egészen megnémult, mintha menykő ütötte volna meg. Nemsokára kissé magához térvén, nagy sohajtás után irgalmasságért kiáltott. Kálvin János azonban kimondhatatlanul örvendett, hogy ily csúfosan vész el ez a veszedelmes pestis, akitől feltette, hogy minden eddigi fáradságos munkája, hire, neve, rangja füstbe megy, és aki neki, amint mondá, már is sok kárt okozott. Nem is mulasztott el semmit, hogy szóval és írásban hirdesse a világ előtt, hogy Szervét úgy veszett el mint istentelen, kétségbeesett, eszébe megháborodott gonosztevő, noha Szervét, az első rémületet kivéve, ép olyan jelenvaló észbeli tehetséggel és bátorsággal halt meg, mint bármelyik nagylelkű mártir. És a jelenvoltak annál inkább hittek az ő tudományának.

Kálvin az ítélet kihirdetése után három pappal bement hozzá a fogházba, kétségkívül azért, hogy tanui legyenek annak, ha Szervét tanaiból valamit visszavonna. Az egyik pap, Farell (aki ki is kísérté) azt javasolta Szervétnek, hogy vonja vissza tudományát, amellyel megsértette az Istent és Krisztust, és bocsásson meg Kálvinnak, akinek olyan sok bosszúságot okozott. Mindezt igen szívesen és vidám ábrázattal cselekedte. Kálvin pedig azt kérdezte tőle: magad mit kívánsz hát tőlem? Azt felelte Szervét, hogy bocsáss meg mindent, ha valamit ellened vétettem. Ekkor Kálvin hosszas prédikációt tartva előtte, minden tudományát szemére hányta, amit Szervét igen csendes indulattal hallgatott, és semmi rá nem bírta, hogy Krisztust az Isten öröktől fogva való fiának mondja, hanem csak ennél maradt: a Krisztust csak azért nevezi a szentírás Isten fiának, mivel a maga emberi természetét csodálatosképpen szűz Mária által Istentől vette.

Végre ütött az óra, amikor a keserves kínos halálra el kellett indulni. Szervét Farellal ment, a maga kísérő papjával, csendesen és sohajtozva, elérkeztek a veszedelem helyére, ahol a tanács készen várta — és roppant nagy sokaság. Itt először elolvasták az ítéletet, azután eltördelték a fákat, melyekből a máglyát rakták. Szervét térdre esve összefogott kézzel kérte a bírakat, hogy inkább fegyverrel végezzék ki, nehogy a lassu tűz rettentő kínjai miatt lelkében megrendüljön és kétségbe esve Isten ellen vétkezzék. Ha hibáztam — mondta — erőtlenségből hibáztam, én mindent az Isten dicsőségére cselekedtem. Farell, a mellette álló pap, ismét figyelmeztette, hogy itt a nagy sokaság előtt vonja vissza minden eddigi tudományát és hitét, azokat egész utálatossággal tagadja meg; ez volna — ugymond — a leghathatósabb eszköz arra, hogy kegyelmet nyerjen. Erre Szervét azt felelte: Én semmi bűnömöt se tudom, amelyért halált érdemeltem volna, de az én kegyelmes Istenemet arra kérem, hogy az én árulóimnak bűneit bocsássa meg. Felelete nem tetszett a papoknak. Farell keményen szólt hozzá: hát aki ily rettenetes bűnöket cselekedett, még igaznak tettei magát! Ez az ember az Isten ítélőszékére bizza magát. Felhívta a népet, hogy imádkozzanak. A nép térdre esve imádkozott. Szervét pedig utolsó lehelleltéig állhatatos maradt, többet nem szólott, hanem nagy szóval felkiáltván, csupán ennyit mondott: Örökkévaló Isten, mentsd meg az én lelkemet! Oh Jézus, az örökkévaló Isten fia, könyörülj rajtam! — Farell további imádkozásra intette a népet, hogy ezért a veszedelmes bűnökben élt gonosztevőért esedezzenek, hogy Isten térítse meg. — Ekkor a hóhér a már elkészült máglyára vezette, melynek a közepén vastag fa volt a földbe ásva, derekát vasláncokkal ahhoz kötötte, fejére bűdöskőbe mártott szalma koszorut tett, a nyers fából rakott máglyát rendre meggyújtotta, amely lassan és későre égett. Szervét az alatt olykor-olykor csak az Isten irgalmasságáért kiáltott fel.

A nyers fa miatt mintegy háromnegyed óráig égett a máglya. Szervét minden jelenlevő ítélete szerint úgy halt meg, mint valóságos mártír. — Stanislaus Lubienizki nevű sociniánus lengyel latin nyelven egy orációt adott ki, melyet az égetés helyén kellett volna elmondani az igaz Isten és az ő fia ismeretéről. Ezt Gottfried Arnold a Szervét emlékére németre fordította. Halála után sok tudós és emléket őrző diák német és francia nyelven verseket és beszédeket irtak s nyomtattak ki, melyek egy nagy könyvben vannak összegyűjtve és hosszasan fejtegetve, hogy Szervét Mihály rettenetes halálának egyedül Kálvin János az oka, aki azt maga sem tagadta. Kálvin nem követte Pál apostolt, aki az eretnekről és hamishitű emberre vonatkozólag nem azt mondja, hogy égesd meg, hanem hogy kerüld el.

Midőn Szervét kegyetlen halálának hirtelen híre messze földön elterjedt és meghallották, hogy ennek egyedül Kálvin az oka, ez a keresztény vallásnak és Kálvinnek sokkal nagyobb gyalázatára szolgált, mint a genfi tanácsnak, melynek tagjai közül többen menteni akarták Szervétet, de nyilván nem merték. Szervét sok rokont és barátot hagyott Olasz- és Franciaországban. Ezeknek a számát még növelte az ő rettenetes halála és állhatatossága, melyet halálakor mutatott. Mikor a római katolikusok ezt a történetet meghallották, csodálkoztak, hogy az ugynevezett protestánsok is olyan irgalmatlan dolgot cselekszenek, mint a pápa, akinek eleven példát ad Genf arra, hogy ezután még irgalmatlanabban cselekedjék azokkal, akik eretnekek, vagy tévelyegni látszanak.

Kálvin csakhamar elrettentő irásokat kapott minden irányból, különösen Francia-, Német- és Olaszországból, melyekben őt elkeseredetten vádolták és fenyegetőzve irták: az egyetlen Szervét testét megégetted, de halhatatlan lelke sokakban él még. Kálvin az ő papjaival együtt irásban kezdte mentegezni magát az egész világ előtt. De Szervét barátai is tolat fogtak, a két részről a Szervét halálával kapcsolatban tizezer árkus papirosnál többet irtak be. Azon-

ban, amely piszokkal Kálvin magát bemocskolta, azt a világ róla soha le nem fogja mosni.

Amint már a bevezetésben megjegyeztük, a Szervét Mihály életéről és haláláról szóló fentti három részben közölt történetet Léczfalvi SZACSVAI SÁNDOR fordította rövidítve Moshaim Lőrincz nagyterjedelmű német nyelvű könyvéből. A fordító hozzáteszi, hogy aki többet akar a dologról tudni, olvassa el ő is a könyvet. Mégis leközlöttük e világhírű történetet összevonva, mert olyan adatok is lehetnek benne, melyeket nem mindenki ismer, de sokakat érdekel. Nem szándékozunk ezzel a Kálvin mai követőinek szemrehányást tenni, mert unitárius hitelfogás szerint mindenki csak a maga cselekedeteiért felelős. Ma is fordulnak elő vallási tekintetben is elítélésre méltó lépések, sőt elremitő és megrázó események is. De ezek nem tulajdoníthatók a Kálvin szellemének. Sőt megnyugvással említjük fel, hogy a Kálvin János késői utódai ez előtt mintegy 30 évvel emlékoszlopot állítottak a Szervét Mihály emlékére Genfben, kiengesztelésül. A történeti adatokat nem lehet megsemmisíteni. Tanulni azonban lehet azokból. A mai unitáriusok is megtanulhatják a Szervét Mihály életéből és halálából s a máglya lángjai között tanusított magatartásából, hogy hitéhez és meggyőzéséhez minden körülmények között élete árán is éppen úgy kell ragaszkodni mindenkinek, mint ahogy az ISTEN EGYSÉG hitét öntudatosan először hirdető s azért életét is báiran feláldozó Szervét Mihály tette.

Közli: KOVÁCS LAJOS.

S Z E M L E.

Az új egyházi vezetőség munkában.

Józan Miklós püspök és Dr. Geley József főgondnok, mint az egyház új vezetői, június utolsó napjaiban bemutatkozó, tisztelgő látogatást tettek több miniszteriumban és egyházi megbeszélést folytattak. — Julius hó közepén pedig a püspök ismét tárgyalt egyházi és iskolai ügyekben a miniszteriumokban. Erre az utjára elkísérték Dr. Abrudbányay Ede köri f. ü. gondnok, Dr. Szathmáry János jogtanácsos, Lőrinczy Zoltán egyh. számvevő, Ürmösi József püspökt és Csifó Nagy László egyh. titkár. Ez alkalommal rendeződött a sárbogárdi 200 holdas birtok ügye a püspöki állással kapcsolatban.

Kitüntetés.

Örömmel kell megállapítanunk, hogy unitárius egyházunk tagjai között sok kiváló ember van. Tehetségük és szorgalmuk által pályájukon messze haladtak előre a múltban s emelkednek ma is. Ezek közé tartozik Kelemen Béla, a magyar főváros h.

ALAPITVA 1823.

Scherg Vilmos és Társai

R. T.

POSZTÓ ÉS DIVATÁRU GYÁRA

a legfinomabb és leg-
tartósabb uri- és női
divatszöveteket gyártja.

LERAKATOK:

Brassó, Temesvár, Kolozsvár

rendőrfőkapitánya, akit közelebről érdemes szolgálatai elismerésül legfelsőbb helyen a M. Érdemrend Középkeresztjével tüntettek ki. Kelemen Béla a mezőbándi főszolgabíróaságtól a debreceni rendőrkapitányságon át jutott a főváros h. rendőrfőkapitányi állásába. Kelemen Albertnek, a néhai marosvásárhelyi lelkésznek és a marosköri egyházkör „törvényes” néven ismert tekintélyes esperesének 6 fia közül a legkisebbik. A családi hajlékban egyházas gondolkodást és mélyen vallásos érzést szívott magába, ami életének egyik főjellemvonása maradt. Ebben rejlik magyarázata annak, hogy polgári hivatása mintaszerű betöltése mellett egyházi ügyekkel való foglalkozásra is mindig jutott elég ideje. Debrecenben a reményteljes unitárius leányegyházközségnek elevenítő ereje volt, aki ottani buzgó hiveink támogatásával újjászervezte az egyházközséget. A fővárosban az egyházközségnek évek óta tevékeny gondnoka. Nemcsak születésénél és családi hagyományainál fogva buzgó unitárius, hanem általános műveltsége, tisztult vallásos gondolkodása és hitbéli meggyőződése is azzá teszi. A bécsi döntéssel kapcsolatban hivatása körében a püspöki székhely városában olyan szervező és rendfenntartó munkát végzett, amiért a város népe külön is nagy hálát érez iránta. Örömmel jegyezzük fel az érdemet méltányló és elismerő szép kitüntetést. Egyházunknak hozzá hasonló sok hitbuzgó és önzetlen szellemű tagot kívánunk.

Az első lelkészképesítő vizsga a változott helyzetben.

A tordai egyházi főhatóság az első lelkészképesítő vizsgát július hó 15-ikén tartotta meg. Ez alkalommal Fodor Árpád állott vizsgára, aki mint 5-öd éves lelkészhallgató a gyakorlati évet elvégezte. Vizsgálója igen szépen sikerült. Hisszük, hogy lelkészi karunk kiváló tagot nyer benne. Megérdemelt sikert kívánunk pályáján.

Az első lelkészszentelés.

Július hó 20-án volt az első lelkészszentelés az új egyházi helyzetben Tordán. Az E. K. Tanács felhatalmazása alapján Halmágyi Pál, ifj. Sebe Ferenc és Fodor Árpád okl. lelkészjelölteket ünnepélyes istentisztelet keretében nagy érdeklődés mellett lelkészekké avatták. A lelkészavató istentisztelet a tordai unitárius templomban volt, melyet ebből az alkalomból a közönség színültig megtöltött. Költői szárnyalásu alkalmi imát Fekete Lajos úrmösi lelkész, felsőfahérvári esperes h. mondott, az alkalmi beszédet Lőrinczy Dénes tordai lelk. egyh. előadó tartotta. A lelkészavatást Árkosi Tamás esperes-közügyigazgató, mint ideiglenes egyházi elnök végezte. Fodor Árpád a felszentelt lelkészek nevében igen szép beszéddel köszönte meg a felavatást. Közben a dalárda énekelt s volt

egy szóló ének is. A körüli lelkészek közül Pataki András várfalvi, Nagy Domokos verespataki, Kőkösi Kálmán mézskői stb. lelkészek is résztvettek a meghatóan szép ünnepségen.

A felszentelt lelkészek mindenike az ifju nemzedék legkiválóbbjai közé tartozik, akik a lelkészi képesítést kitűnő eredménnyel szerezték meg. Elsőrendű képzettségük s a gyakorlati életben már eddig is felmutatott eredményes munkásságuk feljogosít arra az reménységre, hogy unitárius egyházunk a kisebbségi sorsban, a helyzet magaslatán álló lelkészeket nyert bennök. Isten vezérelje a „terhes, de gyönyörűsége igá” hordozásában sikerről-sikerre s adjon elég lelki erőt a reájok váró nagy hivatás hűséges betöltésére.

Főhatósági gondoskodás.

Amikor az élet kiszámíthatatlan alakulása miatt egyik-másik vagyontalan egyházközség aggodalmas anyagi helyzetbe jut s a felettes egyházi hatóság által is jóváhagyott költségvetés szerint a hivek önként hozott újabb áldozatával sem folytathatja zavartalanul életét, az egyházi főhatóságnak hivatásszerűleg kell az ilyen egyházközségek helyzetéről jelentést kérni, a szükséges anyagi és erkölcsi támogatást megadni, illetve legalább átmeneti segítségről a rendelkezésre álló út és mód felhasználásával gondoskodni. Ha ezt a kötelességét az egyházi főhatóság nem teljesíti, s még az egyházközség megmozdulására is érzéketlen marad, akkor mulasztást követ el. A fedezethiányra való rideg hivatkozás legkönnyebb módja az elintézésnek. A szolgálati uton való próbálkozás sikertelensége után a segítségnek más uton való keresése természetesen látszik, de a valóság ellenére a szolgálati ut be nem tartásának a felelőse már lelkiismeretlenség és az együvé tartozás megtagadása. A megnemértés, magára hagyás a bajban, a hivatásszerű gondoskodás hiánya avagy éppen a rideg elutasítás a mulasztásnál is több: az egyházközségi élet megbénítása, a hitbuzgóság megölője lehet.

Lelkészek és tanítók nevelése.

Az U. J. közelebbi számában röviden reámutattunk arra, hogy a romániai unitárius egyház számára lelkészek és tanítók neveléséről gondoskodni kell. Jelenleg van ugyan három felszentelt lelkész s lehet kevés tanítói pályára készülő ifju is, de nem lehet tudni, hogy 4—5 esztendő múlva lesz-e valaki, ha e tekintetben intézményes gondoskodás nem történik. Tanerőkben ma is hiány van, ami a felekezeti iskolák létét veszélyezteti. A református és evangélikus egyházak egyetértő munkával lelkészképző intézetet szerveztek Nagyenyeden s előbbieknél tanítóképzőjük is van. A lelkészképző növendékek teljes ellátásáról az egyházak gondoskodnak. Valószínűleg a tanítóképző is tekintélyes segítyt nyújt. Arról azonban a nagyközönségnek nincs semmiféle tudomása

hogy az unitárius egyház vezetősége erre vonatkozólag tett-e valami lépést, tárgyalt-e az említett intézetek fenntartóival és vezetőségével, stb. Lapunk utóbbi számának a megjelenése után az egyházi vezetőség, kissé elkésve, adott ki egy szűkszavu köriratot, melyben a lelkészi és tanítói pályára készülő növendékek után tudakozódott, de semmiféle feltételt nem közölt, semmi tájékoztatást vagy utbaigazítást nem nyújtott. Ennél alaposabb és körültekintőbb munkára van szükség, és a maga idejében.

A felekezeti iskolák ellátása tanerőkkel.

Felekezeti iskoláinknak megfelelő tanerőkkel való ellátása a múlt iskolai évben is sok gondot okozott. Az egyházi főhatóság és az iskolák úgy segítettek magukon, ahogy tudtak. Akik a tanításra vállalkoztak, ha szakképesítése mindenkinek nem is volt, bizonyára a legjobb erejükkel és tudásukkal végezték a munkát, s tudomásunk szerint voltak, akik igen szép eredményt mutattak fel. Ennek dacára nagyon fontos, hogy felekezeti iskoláink szakképzett tanerőkkel legyenek ellátva, mert ez nemcsak a tanításra van befolyással, hanem az iskolát is védi. Tudomásunk szerint az új iskolai esztendőre ilyen unitárius vallásu tanerők, akik idejükkel rendelkeznek, hitbuzgóságból és egyházszeretetből a főhatóság megkeresésére szívesen ajánlották fel szolgálatukat, de kinevezésükről idejében gondoskodás nem történt. Emiatt egyik más felekezetenél helyezkedett el, a másik a főhatóság értesítését még szeptember 10-én is hiába várja, ami az önkéntes szolgálat vállalás nyomán bizalmatlanságot kelet és kiábrándító csalódást okoz a főhatósággal szemben. Az iskolai ügynek személyi és anyagi tekintetben legkésőbb aug. végéig rendezve kellett volna lennie. Az idejében való gondoskodás és elrendezés könnyebbé teszi a vezetőség munkáját s javára válik az egyháznak és iskolának egyaránt.

Üres állások, pályázathirdetések.

Az unitárius egyház területén lelkészi, tanítói s más egyházi állások üresednek meg, melyek a távolabb élők közül is többeket érdekelhetnek, azonban a pályázathirdetés ismeretének hiánya miatt az állások betöltéséről nem vehetnek tudomást. Gondoskodni kellene e hiba és hiány kiküszöböléséről, mert az arravaló ember talán éppen azok között van, akik nem tudnak róla. Az elfelejtkezés vagy nem törődés, fontos személyi érdekeknek az elhanyagolása stb. még az erős lelkek buzgóságát és kitarását is gyengíteni szokta.

Eljegyzés.

Serester Árpád kőkösi földbirtokos leányát, Serester Lenkét, aki több cikkével önként az U. J.

munkatársai közé szegődött, közelebbről eljegyezte Dr. Márton Sándor marosvásárhelyi ügyvéd. Szerencsét kívánunk.

Szerkesztőség kérése.

Tekintettel arra, hogy az *Unitárius Jövendő* Romániában az egyetlen unitárius lap, tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy azt unitárius egyházunk tagjaival és az unitárius szellem iránt érdeklődőkkel minél szélesebb körben megismertetni s őket az előfizetők sorába léptetni sziveskedjenek.

Lelkész- és tanítótársainkat külön is kérjük, hogy azoknak figyelmét az *Unitárius Jövendőre* felhívni sziveskedjenek, akik korábban az *Unitárius Közönyt* járatták s egyházi vonatkozásu dolgokat szívesen olvasnak.

A lakás- és címváltozás sürgős bejelentését kérjük.

Előfizetési tájékoztató.

Az *Unitárius Jövendő* előfizetési ára egy évre 100 lej; kezdettől számítva 1941. év végéig 230 lej. Tisztelettel kérjük olvasóinkat, hogy az előfizetési díjat az esetleges hátrálékkal együtt, az alább megnevezettekhez mielőbb megküldeni sziveskedjenek:

- Romániában a szerkesztőség címére;
- Az erdélyi területen Hadházy Sándor egyházi pénztáros kezéhez, Kolozsvár, Kossuth Lajos u. 12 szám.
- A Nagyváradon tul levő területen az „Unitárius Iratmisszió” vezetője Ujváry László urhoz Budapest. V. Koháry u. 4. sz.
- Kolozsvárt az előfizetési díjakat Szabó László tanárjelölt szedi be.

Bizalommal kérjük olvasóinkat, hogy kérésünket figyelembe venni s azt mielőbb teljesíteni sziveskedjenek.

Biztosítsátok életeteket
és vagyontokat a

Franca Romana

Ált. Bizt. R. T.-nál

Ügynökségek az ország
minden fontosabb városában.

Felvilágosítások a biztosítás minden ágában:
Brassó, Tehénpiac 1.

„Van minden ember életében egy pillanat, melyért érdemes volt megszületni s amely után nem vigasztalan az elmulás. Ezt az egyetlen pillanatot hajszoljuk az egész életben s csak az élt igazán, aki megtalálta, aki ráismert és megfelezte a párjával.“

Malonyai.

„E világon nem a tudomány, hanem a szeretet mivel csodákat.“

„A hit az égnek legszelidebb ajándéka.“

Eötvös K.

Remény.

Mint a fa, míg él, zöldelni meg nem szűnik, s zöld levelekre önti el életének végső erejét: úgy a jámbor ember el nem veszi reményeit végső lehelletéig, csak hogy ezek akkor egy más, szebb hazából intenek feléje.

A remény méh, mely minden tárgyból mézet szi és azt édes élvezetül az emberi szívbe viszi. A remény lehellet, mely a sirásban elfáradt szemekről a könnyeket ellebbenti; vezércsillag, mely a halandónak kalauzul szolgál az élet ösvényein; fénysugár a szorongattatás éjében, árvák anyja, üdítő forrás az életuntak, bajtársnő a halálküzdelemben. Mi volna az ember remény nélkül!“

Eötvös K.

Jézus él.

„A halál, ha egy lángelméjű vagy emelkedett szívű embert sodor el, oly képtelen dolognak tetszik, hogy a nép nem hiszi lehetők a természet ily tévedését. A hősök nem halnak meg. Nem abban áll-e az igazi lét, hogy tovább éljünk azoknak szívében, akik bennünket szeretnek? Ennek az annyira tisztelt mesternek (Jézusnak) évekig meg volt az a kis világa, amely örömmel és reménnyel ragaszkodott hozzá; s most nyugodnék ez bele, hogy ő meggyilkoltatva a sirban fekszik? Nem! Sokkal mélyebben és erősebben élt azokban, akik körülötte voltak mintsem halála után is azt ne vélték volna, hogy mindig él.“

Az emberi lélek rejtelméi.

„Könnyebb egy járatlan őserdőn keresztül hatolni, mint egy emberi lélek rejtelméit kifürkészni.“

Eredetiség.

„Oly eredetiség, mely semmit sem utánoz, merő képtelenség. Minden költőnek utánoznia kell; csak hogy a nagy költő a természetet utánozza, míg a kisebb tehetség a kisebb-nagyobb költőket, s az első az eredeti forrásból merít, az utóbbiak másod kézből veszik a tanulmányt.“

Salamon Ferenc.

Támogassuk

és terjesszük
az „Unitárius Jövendőt“

Vásároljon az

ELEKES

könyvés
papirüzletben.

Biztosítást a legelőnyösebben

az **Első Romániai**
Temetést Biztosító

R. T.-nál (ezelőtt G. SZÁVA és A. SZÁVA)

köthet.

Brassó, Weiss Mihály-u. 35

Szerkesztőség és kiadóhivatal

Braşov, Str. Dr. Babeş 1 st.

hova a lappal kapcsolatban minden megkeresés, közlemény és pénzüsszeg küldendő.

Kérjük munkatársainkat, hogy a lapba szánt minden két vagy egyéb közleményt a hónap 5-éig szíveskedjenek a szerkesztőségbe juttatni.

Mélt.

visón Dr. Szabó Gyula
Körmön. Románia

Budapest
III. Illóris 66/h.

